

Słowem wstępu

W tegorocznym numerze proponujemy mozaikę tematów związanych z przestrzenią literatury i społeczeństwa, eksplorujących zarówno zjawiska współczesne, jak i odległe. Tematem przewodnim są 75. urodziny Pippi Pończoszanki – postaci, która wkroczyła wprawdzie na rynek literatury w 1945 roku, ale od tamtej pory jej aktualność i popularność nie osłabły. Pippi – ikoniczna bohaterka literatury dziecięcej, która wytyczyła jej nowe szlaki – odczytywana jest wciąż na nowo, czego dowodem są liczne opracowania na jej temat. Postać nietuzinkowej rudowłosej rebeliantki była interpretowana i reinterpretowana wielokrotnie i dlatego tym razem staraliśmy się ukazać ją w nieco odmiennym świetle, skupiając uwagę przede wszystkim na współautorce fenomenu Pippi – duńskiej ilustratorce Ingrid Vang Nyman. Zainteresowanych tematem kierujemy najpierw do pierwszego artykułu zatytułowanego *Heroska pokoju dzieciennego. „Pippi Pończoszanka” jako głos rewolucji ideologicznej w literaturze dziecięcej*, w którym Anna Maria Czernow zapoznaje nas z wieloaspektowością charakterystyki Pippi i docieka jej wyjątkowości. Analiza ta stanowi doskonałą podstawę do dalszej lektury – artykułu Anity Wincencjusz-Patyny *Ingrid Vang Nyman i Pippi Pończoszanka, czyli o Pippi – dziecięcej rebeliantce i Pus – duńskiej artystce, która dokonała rewolucji w szwedzkiej książce dla dzieci*. Ta wnikliwa, podparta licznymi odwołaniami do wcześniejszych badań analiza ukazuje nowatorstwo stylu Vang Nyman oraz jej relacje z awangardą lat 30. i 40. XX wieku. O udziale artystki w kreowaniu wizerunku Pippi można dodatkowo dowiedzieć się, czytając napisaną przez Hannę Dymel-Trzebiatowską recenzję dwóch szwedzkich książek: *Ingrid Vang Nyman. En biografi* (2016) Leny Törnqvist oraz *Vår Pippi – vår Vang. Tecknarna hyllar Ingrid Vang Nyman och det moderna genombrottet inom svensk barnboksbild* (2016) pod redakcją Ulli Rhedin i Gunny Grähs. Oba tytuły zapoznają nas bliżej z tą uzdolnioną ilustratorką i malarką: jej życiem i karierą oraz wpływem, który wywarła na innych artystów. Książki te nie są znane na polskim rynku i dlatego ich wybrane fragmenty można przeczytać w tym numerze w rozdziale *Ingrid Vang Nyman w trzech odsłonach*, w przekładzie dokonany przez studentów z Naukowego Koła Tłumaczy Literatur Skandynawskich.

Oprócz materiałów związanych z jubileuszem Pippi Pończoszanki czytelnik niniejszego numeru *Studia Scandinavica* znajdzie również trzy artykuły poświęcone

klasykom literatury skandynawskiej. Thomas Seiler sięga po dziewiętnastowieczną prozę norweską, interpretując w ożywczy sposób metaforyczną funkcję śniegu w powieściach *Sne* (Śnieg) Alexandra Kiellanda oraz *Familien paa Gilje* (Mieszkańcy Gilje) Jonasa Lie. Katarzyna Szewczyk-Haake przekonująco kartografuje intertekstualne powiązania między dwoma przełożonymi przez siebie wierszami szwedzkiego noblisty Pära Lagerkvista a poezją Michała Anioła Buonarrotego. Natomiast Krystyna Szelałowska czyta wczesne dramaty Henryka Ibsena z perspektywy historyka idei, osadzając je w kontekście historiozoficznych koncepcji romantyzmu. Jako ostatni w dziale „Literatura i przekład” pojawia się artykuł Laury Santoo, wprowadzający czytelnika w świat fińskiego komiksu *Villimpi Pohjola* (ang. *Northern Overexposure*) i komentujący wybrane strategie translatoryczne zastosowane przy jego przekładzie na język angielski.

W dziale „Historia i społeczeństwo” dużo uwagi poświęca się II wojnie światowej i jej skutkom zarówno dla obszaru nordyckiego, jak i Polski. Emilia Denkiewicz-Szczepaniak wprowadza istotny element do naszego obrazu powojennych dziejów dyplomacji polskiej, przybliżając działalność Poselstwa RP w Oslo w burzliwych latach 1946–1947. Artykuł Krzysztofa Kubiaka charakteryzujący konflikt pomiędzy Norwegią a Danią, który rozegrał się na Grenlandii w czasie II wojny światowej, uzupełnia naszą wiedzę na temat trwającej od czasów dziewiętnastowiecznych wypraw polarnych walki państw nordyckich o wpływy w Arktyce. Dział zamyka artykuł Sylwii Hlebowicz porządkujący wiedzę na temat Kwenów, mniejszości etnicznej zamieszkującej Norwegię, której ambicje polityczne i kulturowe od początku bieżącego stulecia coraz wyraźniej dochodzą do głosu.

Zgodnie z założeniami naszego czasopisma staramy się prezentować wybór najnowszych publikacji wynikających z rozwoju polskiej szeroko definiowanej skandynawistyki. Wśród omówionych w tym numerze książek znalazły się:

- autobiograficzne rozważania założyciela gdańskiej skandynawistyki Zenona Ciesielskiego (*Zapisać w pamięci, czyli meandry mojego życia. Autobiografia*), zawierające między innymi osobiste spojrzenie autora na dzieje gdańskiego uniwersytetu obchodzącego w bieżącym roku swoje 50-lecie,
- *Strategia Lokiego. Duńskie terytoria atlantyckie w II wojnie światowej*, będąca kolejną publikacją historyka wojskowości Krzysztofa Kubiaka i prezentująca Europę Północną jako przestrzeń działań militarnych,
- monografia *Historia Norwegii XIX i XX wieku* autorstwa Grażyny Szelałowskiej i Krystyny Szelałowskiej, stanowiąca pierwsze na polskim rynku wydawniczym tak obszerne i wieloaspektowe opracowanie najnowszej historii Norwegii,
- sytuująca się w nurcie przekładoznawczym książka Heleny Garczyńskiej zatytułowana *Norweski Ibsen. Polski Ibsen*, w której autorka analizuje prze-

- kłady na język polski form adresatywnych w wybranych dramatach Ibsena, a przy tym prezentuje inspirujące odczytania dzieł norweskiego mistrza,
- powstała na gruncie badań między innymi historycznych, politologicznych, etnologicznych, antropologicznych i wchodząca w dialog ze zorientowanymi na Europę Północną studiami obszarowymi, jakim jest skandynawistyka, monografia kulturoznawcy Włodzimierza K. Pessela pod tytułem *Czerwono-biali i Biało-Czerwoni. Dania, Polska, Północ – problemy sąsiedztwa kulturowego*,
 - opublikowana przez Joannę Cymbrykiewicz *Biografia jako pretekst. Modele współczesnych duńskich biofikcji*, w której autorka na podstawie prozy Dorrit Willumsen, Peera Hultberga i Stiga Dalagera proponuje dyskusję nad gatunkowym zróżnicowaniem piśmiennictwa biograficznego,
 - książka Hanny Dymel-Trzebiatowskiej zatytułowana *Filozoficzne i translatoryczne wędrówki po Dolinie Muminków*, która łącząc zasygnalizowane tytułem publikacji perspektywy badawcze, zwraca uwagę na wirtuozerię języka i wieloadresowość utworów Tove Jansson.

Tegoroczny numer zamykają relacje z dwóch gdańskich wydarzeń: ogólnopolskiej konferencji „Ikonoteksty 2019. Synergia słów i obrazów”, współorganizowanej przez afiliowany przy Wydziale Filologicznym UG Zespół Interdyscyplinarnych Badań Książki Obrazkowej, oraz konferencji studentów Instytutu Skandynawistyki i Fennistyki, swoiście przełamującej czas spowodowanej pandemią społecznej izolacji.

Życzymy inspirującej lektury.